OIKEUSMINISTERIÖ

VASTINE

Lainvalmisteluosasto
LsJ Tuula Majuri

9.10.2018

Hallintovaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EU:N YLEISTÄ TIETOSUOJA-ASETUSTA TÄYDENTÄVÄKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI (HE 9/2018 VP)

Oikeusministeriö on antanut esityksen aikaisemmissa käsittelyvaiheissa hallintovaliokunnalle välivastineen 19.4.2018 ja vastineen 28.5.2018 sekä selvityksen muiden jäsenvaltioiden sääntelytilanteesta viranomaisille määrättävän seuraamusmaksun osalta 28.5.2018. Nyt käsillä oleva vastine on laadittu perustuslakivaliokunnan lausunnon 24/2018 vp johdosta.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että hallintovaliokunnan sääntelyratkaisu seuraamusmaksun määräämistä koskevasta päätöksenteosta täyttää pääosin perustuslain 21 §:stä johtuvat vähimmäisvaatimukset eikä sen säätämiselle ole perustuslaista johtuvaa estettä.

Perustuslakivaliokunnan mielestä hallintovaliokunnan on vielä tarkasteltava, onko päätöksenteon sitominen esittelyyn mahdollista ulottaa myös joihinkin muihin EU:n tietosuoja-asetuksen 58 artiklassa tarkoitettuihin toimivaltuuksiin. Mainitun artiklan 2 kohta sisältää kaikkiaan 10 erilaista, ns. korjaavaa toimivaltuutta, joista ehkä merkittävimpiä ovat seuraamusmaksun määrääminen ja väliaikaisen tai pysyvän rajoituksen asettaminen henkilötietojen käsittelylle (f-alakohta). Viimeksi mainitun toimivaltuuden tarve voi ilmetä tilanteessa, jossa on nopealla päätöksenteolla estettävä rekisteröityjen oikeuksiin kohdistuvat, välittömästi uhkaavat loukkaukset. Samankaltainen asetelma voi olla käsillä tiedonsiirron keskeyttämisessä kolmanteen maahan (j-alakohta). Päätöksenteon sitominen valtuutetun toimiston esittelijän esitykseen voisi muodostua käytännössä hankalaksi ja

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10	PL 25	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi
HELSINKI	00023 VALTIONEUVOSTO			

rekisteröityjen oikeusturvaa heikentäväksi. ***Tämän vuoksi oikeusministeriö ei pidä perusteltuna laajentaa esittelymenettelyä edellyttävän päätöksentekomenettelyn alaa.***

Perustuslakivaliokunta katsoi, että apulaistietosuojavaltuutetun sijaistamista seuraamuskollegiossa ei voida jättää tietosuojavaltuutetun toimiston työjärjestyksen varaan, vaan asiasta on säädettävä lain tasolla. Lisäksi valiokunta edellytti, että laissa säädettäisiin kollegion päätösvaltaisuudesta. Hallintovaliokunnan ehdotuksen mukaan hallinnollisen seuraamusmaksun määrää tietosuojavaltuutetun ja apulaisvaltuutettujen yhdessä muodostama seuraamuskollegio. Apulaisvaltuutettuja tulisi ehdotuksen mukaan olla vähintään kaksi. Säännösehdotusten mukaan kollegio olisi siis päätösvaltainen, jos valtuutettu ja kaikki apulaisvaltuutetut ovat mukana kokoonpanossa. Näin olisi silloinkin, kun apulaisvaltuutettuja on enemmän kuin kaksi. ***Oikeusministeriö ehdottaa, että tietosuojalain 24 §:n 1 momenttiin lisätään seuraava säännös: ”Apulaistietosuojavaltuutetun ollessa estynyt voi hänen sijaisenaan seuraamuskollegiossa toimia tietosuojavaltuutetun toimiston työjärjestyksessä määrätty esittelijä.” Jos sääntelyä halutaan täsmentää erityisillä säännöksillä päätösvaltaisuudesta, voidaan pykälän 1 momenttiin lisätä seuraava säännös: ”Kollegio on päätösvaltainen kolmijäsenisenä.”***

Perustuslakivaliokunta pohtii lausunnossaan virastomuotoista organisaatiomallia, jossa seuraamusmaksun määrääminen ja mahdollisesti jotkin muut toimivaltuudet voitaisiin osoittaa viraston sisällä monijäseniselle päätöksentekoelimelle. ***Tällaiselle organisaatioratkaisulla ei ole oikeusministeriön käsityksen mukaan estettä*** ottaen huomioon mm. valtuutetun toimiston merkittävä henkilöresurssien lisäys, johon virastomuotoinen organisaatio sopii ehkä paremmin. Edellytyksenä tällaisessa mallissakin on se, että monijäseninen toimielin (johtokunta?) muodostuu jäsenistöltään sellaiseksi, että tietosuoja-asetuksen vaatimukset itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta täyttyvät. Kysymys siitä, millaiseksi valtuutetun rooli olisi perusteltua tällaisessa organisaatiossa muodostaa, on hyvä jättää myöhemmän selvityksen varaan.

Perustuslakivaliokuntaa edellyttää lausunnossaan, että hallintovaliokunta selvittää, millaisia muita oikeusturvaa parantavia menettelytakeita seuraamusmaksusta päättävän monijäsenisen elimen perustaminen sääntelyyn edellyttää. ***Oikeusministeriön käsityksen mukaan hallituksen esityksessä, lakivaliokunnan lausunnossa ja hallintovaliokunnan ratkaisuehdo-***

tuksessa on huolehdittu muiltakin osin oikeusturvaa parantavista menettelyistä. Näistä keskeisimpinä voidaan mainita mm. äänestysmenettelyn sääntely, muutoksenhakuoikeus seuraamusmaksupäätöksestä, seuraamusmaksun ja sen täytäntöönpanon vanhentuminen, päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus lainvoimaisena, hallinnon yleislakien soveltaminen menettelyyn, viranomaisen selvitysvastuu ja näyttövelvollisuus, tietosuoja-asetukseen perustuva seuraamusmaksun oikeasuhtaisuus sekä syyttömyysolettaman, kaksoisrangaistavuuden ja itsekriminointisuojan noudattaminen.